

ZING!

Zing! är en musikserie för alla åldrar med musik ur det judiska kulturarvet och sångtexter på jiddisch, ett av Sveriges fem nationella minoritetsspråk. Syftet med serien är att ge kunskap om den musikaliska traditionen, locka lyssnare att sjunga med och att ge språkkunskaper till den som vill lära sig mer. För musiken står sångerskan Anne Kalmering Josephson och gruppen Stahlhammer Klezmer Classic, som består av Isabel Blommé (cello), Miriam Oldenburg (dragspel), Semmy Stahlhammer (violin).

JANKELE (Mordechai Gebirtig)

Arr: Anne Kalmering/Semmy Stahlhammer/Miriam Oldenburg/Isabel Blommé

Om sången

En på sin tid mycket populär sång om lille Jankele (smeknamn för Jakob) som ska sova. Vaggsången är skriven av Mordechai Gebirtig, som var snickare i Krakow, Polen. Sången handlar om mamman och hennes drömmar för sitt barn, om allt han ska bli och hur bra han ska bli när han blir stor. Han ska bli toralärd, en klok brudgum och en lyckad affärsman. Men än så länge ligger lille Jankele i vaggan hos mamma.

Mordechai Gebirtig blev ovanligt nog berömd under sin livstid. Han föddes 1877 i de judiska kvarteren i Krakow, arbetade som snickare, men var känd i hela den jiddischtalande världen som det judiska folkets trubadur. Han skrev sin kanske mest berömda sång **Undzer shtetl brent!** (Vår shtetl brinner) 1936, efter en pogrom i staden Przytyk (lyssna på sången via *The United States Holocaust Museum*: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn671445>). Sången inspirerade judar att göra väpnat motstånd mot nazismen några år senare. Mordechai Gebirtig sköts på gatan i Krakows getto 1942 vid 65 års ålder när han vägrade att följa en deportationsorder. Vaggsången Jankele är en av hans mest kända och älskade, och den har sjungits av många mammor och pappor och artister.

Att arbeta med

Läs sångtexten och välj några ord som du vill lära dig.

Ta reda på mer om Mordechai Gebirtig. Läs till exempel här: <http://www.zchor.org/fater/gebirtig.htm>

Några ord ur sångtexten

shlof – sov

eigelech – (små, kära) ögon

jingele – liten gosse, liten pojke

JANKELE

Vers 1

Shlof zhe mir shoin, Jankele, main sheiner.

Di eigelech, di shvartsinke, mach tsu.

A jingele, vos hot shoin ale tseindlech,
muz noch di mame zingen ai-liu-liu.

A jingele, vos hot shoin ale tseindlech
muz noch di mame zingen ai-liu-liu.

Vers 2

A jingele vos hot shoin ale tseindlech
un vet mit mazl bald in cheider gein,
un lernen vet er chumesh un gemore,
zol veinen ven di mame vigt im ain?

Un lernen vet er chumesh un gemore,
zol veinen ven di mame vigt im ain.

Vers 3

A jingele vos lernen vet gemore,
ot shteit der tate, kvelt un hert zich tsu,
a jingele, vos vakst a talmed-chochem.
lozt gantse necht der mamen nisht tsu ru?
a jingele, vos vakst a talmed-chochem.
lozt gantse nacht der mamen nisht tsu ru?

JANKELE

Sov nu Jankele, min sötnos.

Slut dina svarta små ögon.

Ska en pojke som just fått sina tänder
vyssjas till sömn av sin mamma?

Ska en pojke som just fått sina tänder
vyssjas till sömn av sin mamma?

En pojke som just fått sina tänder

Och snart ska gå i cheder

Och lära sig Chumash och Gemara,
ska han gråta när han ska sova?

Och lära sig Chumash och Gemara,
ska han gråta när han ska sova?

En pojke som ska lära sig Gemara,
nu pappa stolt hör på,

en pojke som ska bli toralärd,
ska han inte låta mamma sova?

en pojke som ska bli toralärd,
ska han inte låta mamma sova?

Vers 4

A jingele vos vos vakst a talmed-chochem,
un a geniter soicher oich tsuglaich,
a jingele, a kluger chosn-bocher
zol lign azoi nas vi in a taich?
a jingele, a kluger chosn-bocher,
zol lign azoi nas vi in a taich?

En pojke som ska bli toralärd,
därtill en lyckad köpman,
en pojke, en klok brudgum,
ska han ligga blöt i sängen?
en pojke, en klok brudgum,
ska han ligga blöt i sängen?

Vers 5

Nu shlof zhe mir, main kluger chosn-bocher.
dervail ligstu in vigele bai mir.
S'vet kostn noch fil mi un mames trern
biz vanen s'vet a mentsh arois fun dir.
S'vet kostn noch fil mi un mames trern
biz vanen s'vet a mentsh arois fun dir.

Nå sov nu, min kloke brudgum,
än ligger du i vaggan hos mig.
Mycket arbete och mammas tårar
innan det blir en mänska av dig.
Mycket arbete och mammas tårar
innan det blir en mänska av dig.

Dai dai...

יאַנקעלע

שלאָף זשע מיר שוין יאַנקעלע מיין שיינער
די אייגעלעך די שוואַרצינקע מאַך צו
אַ יינגעלע וואָס האָט שוין אַלע ציינדלעך
מוז נאָך די מאַמע זינגען איי-ליו-ליו

אַ יינגעלע וואָס האָט שוין אַלע ציינדלעך
און וועט מיט מזל באַלד אין חדר גיין
און לערנען וועט ער חומש און גמרא
זאָל וויינען ווען די מאַמע וויגט אים איין?

אַ יינגעלע וואָס לערנט שוין גמרא
אַט שטייט דער טאַטע קוועלט און הערט זיך צו
אַ יינגעלע וואָס וואַקסט אַ תלמד-חכם
לאַזט גאַנצע נעכט דער מאַמען נישט צורו?

אַ יינגעלע וואָס וואַקסט אַ תלמד-חכם
און אַ געניטער סוכר אויך צוגלייך
אַ יינגעלע אַ קלוגער חתן-בחור
זאָל ליגן אַזוי נאָס ווי אין אַ טייך?

נו, שלאָף זשע מיר מיין קלוגער חתן-בחור
דערווייל ליגסטו אין וויגעלע ביי מיר
ס'וועט קאַסטן נאָך פֿיל מי און מאַמעס טרערן
ביזוואַנען ס'וועט אַ מענטש אַרויס פֿון דיר

SÅNGERNA I SERIEN ZING!

I serien Zing! Finns hittills följande sånger och musikstycken. Alla har ett eget arbetsblad med bakgrund om sången och sångtexterna på svenska och jiddisch.

Säsong 2

1. Dire-gelt (Hyran)
2. Jankele
3. Az der rebe tantst (När rebben dansar)
4. Bulbes (Potatis)

Säsong 1

1. Friling (Vår)
2. Di sapozhkelech (Mina stövlar)
3. Ale brider (Alla bröder)
4. Dybbuk Shers (Den osalige andens dans)
5. Di mezinke ojsgegeb (Jag gifte bort min yngsta dotter)
6. Az ich vel zogn "Lecho dojdi" (När jag säger "Lecho dojdi")
7. Lecha dodi (Kom min kära)
8. Ya salio de la mar la galana (Skönheten steg upp ur havet) (ladino)

Transkribering och översättning: Lennart Kerbel

Jidiche oisies: Staffan Böös

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iaktas. Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).